

MÓN

Tres dones contra Putin

Matthias Schepp
© Der Spiegel

La localització exacta del seu nou despatx s'ha de mantenir en secret; a Moscou ja ha rebut amenaces de mort. I també aquí, a Bonn, les autoritats estan preocupades per la seguretat de Xanna Nemtsova, de 31 anys, filla de l'opositor rus assassinat Borís Nemtsov, la qual va fugir fa nou mesos de Rússia a Alemanya perquè a Moscou no podia més. Allà, a més, desconfiava de les investigacions de la policia.

“Jo crec que des d'aquí puc fer més pressió perquè l'assassinat del meu pare s'aclareixi del tot”, diu Nemtsova, que acaba d'escriure un llibre amb el títol *Fer despertar Rússia* i que ara treballa per a l'emissora alemanya Deutsche Welle. Nemtsova lluita ara al Consell d'Europa perquè es designi un enviat especial que segueixi el cas.

Els seus pares van ser fundadors de la democràcia russa, entre ells Borís Nemtsov, assassinat l'any passat. Ara les filles lluiten contra el Kremlin, dues d'elles des de l'exili.

Fa cosa d'un any, el 27 de febrer, unes persones van disparar al seu pare en una zona propera al Kremlin; Nemtsov va rebre quatre bales: al coll, als pulmons, al cor i al fetge. Els trets van ser la prova que ni tan sols un antic governador i vice-primer ministre de Rússia ja no podia viure segur si es mostrava crític amb el règim. Entre els opositors va començar a escampar-se la por que algun d'ells podia ser el següent.

A banda de Nemtsova, després de l'assassinat van fugir a l'estranger dues noies més. Una és Ksenia Sobtxak, filla de l'antic alcalde de Sant Petersburg Anatoli Sobtxak, que va ser el pare polític de Putin. Sembla que el seu nom apareixia a la mateixa llista que el de Borís Nemtsov.

I també va marxar del país Maria Gaidar, filla del reformista econòmic Iegor Gaidar, que va ser el primer president del Govern amb Borís Ieltsin després de la descomposició de la Unió Soviètica. Hi ha una cosa que uneix totes tres dones: els seus pares van ser polítics de primer nivell en el naixement de la jove democràcia russa. Les filles van néixer en ambients liberals i amb la sensació que al seu país s'establirien la democràcia i l'Estat de dret. En Vladímir Putin, al començament, hi veien una esperança, però avui el consideren un enterramorts de la llibertat i els drets humans. Cap de les tres dones no creu que els ideals dels →

→ seus pares es puguin assolir en un futur pròxim. Sobtxak ha tornat a Moscou; Nemtsova i Gaidar, en canvi, preveuen un llarg exili.

“Jo, personalment, no odio pas Putin, encara que, amb ell al poder, hagin assassinat el meu pare”, diu Nemtsova. L'any 2009 Nemtsova descrivia Putin a la revista per a dones *Elle* com una persona “forta, extraordinària i amb molta aptitud per a l'economia”.

Ara en fa un balanç demolidor. “El president Putin ha obligat tots els mitjans a pensar igual. Ha col·locat nous oligarques corruptes que li són pròxims a sou de l'Estat. La nostra economia continua caient, també a causa de la política del Kremlin. Moltes de les persones més vàlides se'n van de Rússia, persones que el meu país necessita urgentment”, diu Nemtsova en un sopar al pis de Gerhart Baum, ex-ministre de l'Interior amb el Partit Democràtic Lliure, a Colònia.

Nemtsova, juntament amb Baum, té pensat crear una fundació en memòria del seu pare. Preveuen que es dirà “Per la llibertat”. Un cop l'any lliuraran un premi a persones “que hagin fet mèrits en la promoció dels valors europeus a Rússia”. La dona de Baum vol saber si Nemtsova té previst tornar a Rússia. “Quan el meu país sigui un Estat de dret”, respon ella.

A 2.200 quilòmetres de Colònia, a la ciutat portuària d'Odessa, al sud d'Ucraïna, una coetània i coreligionària de Nemtsova repeteix literalment la mateixa frase. Ella tampoc no tornarà a Rússia fins que no hi hagin triomfat la democràcia i l'Estat de dret. Igual que Nemtsova, Maria Gaidar ha escollit l'exili. Al seu escriptori del despatx 311 de l'edifici del governador d'Odessa, Gaidar hi ha col·locat dues banderetes: l'una de la Unió Europea i l'altra d'Ucraïna.

Gaidar va amb pantalons i americana, un jersei negre i al braç dret un llaç amb els colors nacionals d'Ucraïna. Des del juliol treballa per al governador Mikhaïl Saakaixvili com a ministra de Salut i Afers Socials. Això és la provocació més

gran possible per al Kremlin. Gaidar, filla d'una família d'intel·lectuals brillant, està al servei de l'odiada Revolució de Maidan i treballa justament per al pitjor arxienemic de Moscou. El governador Saakaixvili abans havia sigut president de Geòrgia. Als Estats Units, on va viure durant molt de temps, se'l considera reformista i demòcrata. A la seva antiga pàtria, en canvi, se'l busca per corrupció i prevaricació.

Els mitjans estatals russos insulten Gaidar amb ràbia tractant-la de traïdora a la pàtria; l'escriptor Eduard Limónov va reclamar que afusellessin Gaidar i tota la seva família.

“La meua família ja hi està acostumada, a atacs com aquest”, diu Gaidar. Per a molts russos, el seu pare era un personatge odiat per les seves reformes econòmiques neoliberals. Ara ella també vol ser una lluitadora per allò que és just, si convé també una màrtir atacada públicament.

Gaidar ja havia protestat temps enrere amb accions espectaculars contra el rumb cada vegada més autoritari de Putin. El novembre del 2006 va penjar-se d'un pont just a tocar del Kremlin i va ensenyar una pancarta que deia: “Torneu les eleccions al poble, monstres”.

Quan el 2008 Putin va nomenar president i governador del Kremlin Dmitri Medvédev, més liberal, Gaidar va iniciar una marxa per les institucions, va ser sots-governadora i vice-ministra de Salut i Afers Socials de la província de Kírov, al centre de Rússia. Ara ocupa els mateixos càrrecs, però a l'estranger.

Gaidar vol contribuir “a demostrar que a Ucraïna, malgrat tot, de l'herència i de les ruïnes de la Unió Soviètica en pot sorgir democràcia i economia de mercat”. Mentre parlàvem amb ella, s'ha fet fosc. La ministra de Salut es posa una pila de carpetes sota el braç i va de pressa cap al seu cotxe oficial, un Škoda. Vol anar a una reunió amb activistes de la Revolució de Maidan, només 30 minuts; al final, però, hi estan gairebé dues hores. En unes cadires gastades hi ha

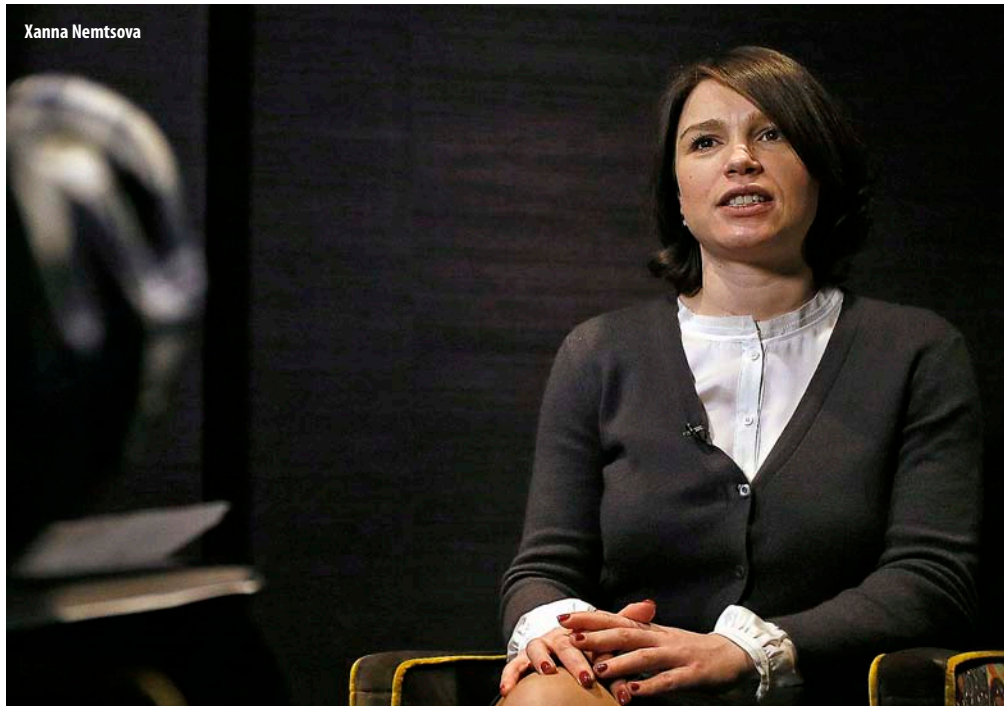

asseguts nou homes, una jove metgessa i una dona de mitjana edat.

Un empresari presenta un programa de diverses pàgines amb el qual vol fer augmentar els ingressos fiscals. “Necessitem tres o quatre empreses que, per fer publicitat, deixin d'evadir impostos, i així donarem exemple”, explica. Això no funcionarà, temen els seus companys de reunió, perquè totes

Ksenia Sobtxak

Xanna Nemtsova

Maria Gaidar

diputats i les seves famílies i penjar-ho a la xarxa.

Abans de Gaidar, una altra icona del moviment anti-Putin també havia estat a Odessa: Ksenia Sobtxak, glamurosa *it-girl*, periodista, actriu i filla del difunt alcalde de Sant Petersburg, company de Putin. L'estiu passat Sobtxak va entrevistar a Odessa el governador Saakaixvili per a la cadena opositora russa Doixd.

Som un dimecres de febrer, i Sobtxak és al seu estudi de TV-Doixd. Duu una camisa texana, una faldilla de quadres blancs i negres i els llavis d'un vermell llampant. Fa quatre anys la cadena va atiar com cap altre mitjà les protestes contra el retorn de Putin al Kremlin i contra el frau electoral. Sobtxak va començar davant de desenes de milers de manifestants. Aleshores, igual que ara, Sobtxak és polèmica, perquè critica els poderosos, però també és a prop d'ells.

Al seu programa *Sobtxak en directe* avui ha convidat dos actors i cineastes que han rodat una comèdia crítica amb el sistema. L'argument fa així: del Kremlin ha sortit l'ordre d'organitzar unes eleccions lliures i justes. Al país, però, ja ningú no sap què ha de fer, a partir d'aquesta disposició. Tothom està massa acostumat a la manipulació i al frau. Crítica disfressada de sàtira, això a Rússia encara és possible. "Mentre no ataquem Putin directament...", diu un dels cineastes.

Una lògica semblant es pot aplicar també a les investigacions pel cas Nemtsov. Fa sis setmanes la comissió d'investigació va donar a conèixer la resolució de l'assassinat: els cinc txetxens acusats, que estaven en presó preventiva, n'eren clarament els autors. Això també ho creuen els parents del difunt, però lamenten "que els autors intel·lectuals en surtin indemnes".

Com ja va passar amb l'assassinat de la periodista d'investigació Anna Politóvskaia, l'octubre del 2006, el Kremlin actua segons el model següent: només permet que les investigacions prosperin sempre que no afectin el Kremlin. I en el cas Nemtsov sembla que l'ocultació és força evident. Durant els deu dies posteriors a l'assassinat, Putin va desaparèixer; això no tan sols va provocar que els serveis secrets nord-americans parlessin d'una lluita aferrissada pel poder entre bastidors. Es diu també que el servei d'intel·ligència rus, l'FSB, i el tirà txetxè Ramzan Kadirov se les van tenir.

Després de l'atemptat contra Nemtsov, Ksenia Sobtxak també es va mostrar molt crítica. "No és que Putin hagi donat l'ordre d'assassinar Nemtsov", va dir Sobtxak, "però sí que és ell qui ha creat aquesta màquina infernal i n'ha perdut el control!".

les empreses prefereixen l'antic sistema corrupte. Com més estona passa, més decauen els ànims. "Aquí no ens hem d'esplaiar en el romanticisme de la revolució i en la retòrica dels activistes", diu Gaidar. "Presenteu-vos a les eleccions als parlaments i veniu a les sessions públiques de les comissions". Al final es posen d'acord en una iniciativa: fer més transparents els ingressos dels